

Okul Öncesi Dönemde Mesleklere İlişkin Toplumsal Cinsiyet Algısı*

The Social Gender Perceptions Related to Professions in Early Childhood

Sibel KARABEKMEZ¹, R. Günseli YILDIRIM², Güzin ÖZYILMAZ AKAMCA³,
A. Murat ELLEZ⁴, Ayşe Nur BULUT ÜNER⁵

¹Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, skarabekmez@gmail.com

²Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, İzmir, gonseligirgin@gmail.com

³Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, İzmir, guzinozyilmaz@gmail.com

⁴Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, İzmir, muratellez@gmail.com

⁵Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, nurbulut@outlook.com

Makalenin Geliş Tarihi: 01.02.2018

Yayına Kabul Tarihi: 21.05.2018

ÖZ

Günümüzde kadınlar ve erkekler arasında cinsiyet farklılıklarının sadece biyolojik farklılıklardan kaynaklanmadığı bilinmektedir. Bu farklılıklar, davranış, düşünce, duygu, tercih, tutum boyutlarında da karşımıza çıkmakta ve toplumsal cinsiyet anlayışını geliştirmektedir (Aydilek Çiftçi, 2011). Bu çalışma, toplumsal değer ve yargıların oluşturduğu toplumsal cinsiyet kavramının kazanılmasında en uygun dönem olan erken çocukluk döneminde mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışma 2016-2017 eğitim öğretim yılında İzmir ili Buca ilçesinde öğrenim gören 48-60 aylık toplam 30 çocuk ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, çocukların mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet algıları, çocuk görüşme formu ve çizilen meslek resimlerinin çözümlenmesi yoluyla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen veriler, içerik analizi kurallarına göre çözümlenerek erken çocukluk döneminde mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet algıları yorumlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Toplumsal cinsiyet algısı, Meslekler, Okul öncesi dönem.

* 5. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

ABSTRACT

It is observed that gender differences between women and men do not originate only from biological differences today. These differences; in life emerge as of behavior, thought, emotion, preference, attitude, and improve the perception of gender (Aydilek Çiftçi, 2011). This study was carried out to the investigate the social gender perceptions of professions in early childhood, which is the most appropriate period for forming social values and judgements and acquiring the concept of social gender. The study was carried out in Buca district, in İzmir and with 30 children in kindergartens aged between 48-60 months during the educational year from 2016 to 2017. In this study, the gender perceptions of children related to the professions were revealed through the analysis of the child interview form, and of the pictures drawn by children. Qualitative research method was used in this study. The data obtained were analyzed according to the rules of content analysis, and the social gender perceptions related to professions in early childhood.

Keywords: Social perception of gender, Professions, Preschool children

GİRİŞ

Cinsiyet kavramı toplumdaki farklılıkların topluma farklılık göstermezken, toplumsal cinsiyet kavramı, zamana, kültüre, hatta aileden aileye bile değişiklik gösterebilir (Çelik, 2008). Her birey doğduğu cinsiyete uygun olarak toplumsal cinsiyete sahip olmaktadır. Anne baba tarafından çocuğun biyolojik cinsiyetinin bilinmesiyle birlikte toplumsal cinsiyete uygun özellikler de çocuk için belirlenmiş olur (Vatandaş, 2007).

Biyolojik farklılıklar dışında, toplumun kadın ve erkeğe yüklediği roller, onlardan kadın ve erkek olarak beklediği davranış kalıpları toplumsal cinsiyet kavramıyla tanımlanmaktadır (Aydilek Çiftçi, 2011).

Cinsiyetin değerler üzerindeki etkisini araştıran bazı çalışmalar, erkekler doğumdan itibaren bireysel değerlerle, kadınlar ise hizmete veya bakıma yönelik değerlerle yetiştiği için erkeklerin daha bireysel, kadınların ise daha toplulukçu değerler eğilimine sahip olduğunu göstermektedir (Feather, 1998; Giacomino & Akers, 1998; Gibson, 1995; Hofstede, 1984; Lamsa, Sakkinen ve Turjanmaa, 2000; Murphy, Snow, Carson, & Zigarmi, 1997; Myyry & Helkama, 2001).

Toplumsal cinsiyet algısı yönünden cinsiyete farklı anlamlar yüklenmekle birlikte toplumun yüklediği cinsiyet kalıpları ve ayrımlarına göre de meslekler şekillenmektedir.

İlgili araştırmalar incelendiğinde kadınların cinsiyete yönelik mesleki ayrımcılık konusunda daha dezavantajlı durumda olduğu görölmektedir. Kadının işgücü piyasasındaki yerini ve diğer sosyal değişkenlerini de olumsuz etkileyen bu durum, gelecek nesillere aktarılarak mesleklere yönelik cinsiyet ayrımcılığına neden oluşturmaktadır (Parlaktuna, 2010).

Cunningham'ın (2001) yaptığı araştırmada annelerin toplumsal cinsiyet kalıpları ile yetişkin çocuklarının toplumsal cinsiyet davranışları arasında bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ailelerin var olan cinsiyet rolü algılarını çocuklarına doğrudan ya da dolaylı olarak aktardıkları görölmektedir. Çocukların toplumsal cinsiyet algılarına yön verme durumunda anne babaya önemli rol düşmekle birlikte aile, akranlar, medya, okul, kitaplar, şarkılar, filmler, televizyon kanalları da söz konusu beklentileri ve modelleri pekiştirerek çocuğa kuralları ve davranışları içselleştirmesini sağlayacak ortamlar sunmaktadır (Connell, 1998; Driscoll & Nagel, 2008; Meece & Daniels, 2008).

Sosyal çevre ve aile, çocukların toplumsal değerlerinin şekillenmesinde etkili olmakla birlikte erken çocukluk döneminde başlayan meslek seçim sürecinde ve mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet algılarının oluşmasında temel oluşturmaktadır. Bu çalışma, toplumsal değer ve yargıların oluşturduğu toplumsal cinsiyet kavramının kazanılmasında en uygun dönem olan erken çocukluk döneminde çocukların mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Çalışmada erken çocukluk döneminde çocukların mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet algılarını incelemek için araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış çocuk görüşme formundan ve çocukların çizdiği meslek resimlerinden yararlanılmıştır.

Çocukların gelişimlerinin değerlendirilmesi açısından çizimler çok önemli bir araç olarak karşımıza çıkmakla birlikte hızlı, ucuz, zevkli ve çocukları zorlamadan uygulanma özelliklerinden dolayı etkili değerlendirme araçları olarak görölmektedir (Güven, 2015).

Sözlü anlatımın yetersiz kaldığı durumlarda çocukların kendilerini ifade etmesine yardımcı olan resim (Malchiodi, 2005), çocukların deneyimlerinden edindikleri bilgi ve

becerileri aktarmalarına (Farokhi ve Hashemi, 2011) ve kendileri hakkında değerlendirme yapılmasına imkan sağlayan etkili bir yöntem olarak belirtilmektedir (Edmonds, 2002).

Çocukların çizimlerinin, onların zihinsel duygusal durumlarını (Burkitt, Barrett ve Davis, 2009) araştıran çalışmaların yanı sıra çocukların fiziksel gelişimlerini, dil gelişimlerini, bağlanma biçimlerini araştıran pekçok araştırma da bulunmaktadır (Güven, 2015). Okyay (2008) da çizimlerin, çocukların cinsiyet farklılıklarına yönelik tepkilerini belirlemede, aile üyeleriyle sosyal etkileşimlerini belirlemede kullanılmakla birlikte sosyokültürel farklılıklarına ve davranış problemlerine ilişkin araştırmalarda da kullanıldığını belirtmektedir.

Çocukların çizimleri, geçmişten günümüze kadar pekçok değişken açısından incelenmiş, özellikle toplumsal ve kültürel değerlerin büyük ölçüde çocukların resimlerine yansıdığı belirlenmiştir (Dağlıoğlu, 2014).

Ülkemiz alan yazınında çocuk resimlerinin farklı konu alanlarında araştırma konusu yapıldığı görülmekle birlikte okul öncesi dönemdeki çocuklar ile yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda meslek algılarının belirlenmesine yönelik 5-8 yaş arası 30 çocuk ile bilim insanı (Buldu, 2006) ve 5-7 yaş grubu 240 çocuk ile öğretmen (Dağlıoğlu, 2011) meslekleri incelenmiştir.

Yalın bir anlatım aracı olan resim, çocuğun kendisini yansıtması ve olaylar hakkındaki duygu ve düşüncelerini aktarmasında önemli bir yere sahiptir. Anlatımı kolaylaştırarak sözsüz bir dil oluşturma imkânı sağlaması sayesinde sözlü iletişim kurmakta yaşı ya da kişilik özellikleri yönüyle sıkıntı yaşayan çocukları tanımak adına yararlanılabilecek önemli bir teşhis aracıdır (Yavuzer, 2016). Bununla birlikte çocukların sözcük dağarcıkları yeterince gelişmemiş olduğundan kendilerini ifade etmede bazı sorunlar yaşamaktadırlar. Bu nedenle kalem tutabilmekten başka bir beceri gerektirmeyen resim çocuğun kendisini ifade etmesinde önemli bir araçtır. Çocuk şekiller aracılığıyla kelimeleri kullanmadan kendisini ifade eder. Çizilen resim çocuğun her türlü olguyu rahatlıkla ifade edebildiği gerçek bir dildir (Davido, 2014).

Çocuğun dış dünyayı algılamasının bir göstergesi olan resimde çocuk nesnelere betimlemek üzere formları oluştururken figüratif düşünce etkisinde gördüğünü yansıtmak için en uygun formu çizmeye çalışır. Görsel anlamda çocuğun yansıttığı konunun ne ifade ettiği önem arz etmektedir. Çocuklar öğretmen, doktor, dişçi, hemşire gibi ilişki içinde buldukları kişilere yönelik tutum ve algılarını resim yolunu kullanarak belirtebilmektedir (Yavuzer, 2016). Ülkemizde ve yurtdışında okul öncesi dönem çocuklarında toplumsal cinsiyete ilişkin çalışmaların genellikle çocukların cinsiyet kimliği, cinsiyete özgü rol, özellikler ve davranışlar hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi, oyuncak tercihleri, öykü ve masal kitaplarının incelenmesi, öykü ve masal kitaplarının mesleki rollere ilişkin tutum ve düşüncelerde etkisi, ebeveyn cinsiyet rol beklentileri, aile yapılarının çocukların toplumsal cinsiyete yönelik algılarına etkisi, çocukların cinsiyet kalıp yargıları ile ilgili olduğu görülmüştür (Aydilek Çiftçi, 2011; Baran, 1995; Brooker ve Ha, 2005; Chick, Heilman-Houser ve Hunter, 2002; Güney, 2012; Köşeler, 2009; Özdemir, 2006; Özkan, 2009; Raag ve Rackliff, 1998; Şirvanlı Özen, 1992; Trepanier-Street ve Romatowski, 1999; Ünlü, 2012; Wilson, 1996). Bu bağlamda çalışmanın amacı, okul öncesi dönemdeki çocukların mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyete algılarını incelemektir. Resim dilinden de yararlanarak, sosyalleşme becerilerinin kazanıldığı ve toplumsal algıların oluştuğu önemli bir dönem olan okul öncesi dönemdeki çocukların mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet algılarının nasıl olduğunun ortaya konması ile çalışmanın eğitimcilerle fikir vereceği ve alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Problemi

Araştırmanın problem cümlesi “Erken çocukluk döneminde çocukların mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet algısı nasıldır?” şeklindedir. Bununla birlikte aşağıdaki alt problemlere yanıt aranacaktır.

Araştırmanın Alt Problemleri

- 1) Çocukların, annelerinin mesleğini babalarının yapabilmesine ilişkin geliştirdikleri görüşleri nasıldır?

- 2) Çocukların, babalarının mesleğini annelerinin yapabilmesine ilişkin geliştirdikleri görüşleri nasıldır?
- 3) Çocukların, toplumsal olarak sadece kadınların yapabildiğine inanılan mesleklere ilişkin geliştirdikleri görüşleri nasıldır?
- 4) Çocukların, toplumsal olarak sadece erkeklerin yapabildiğine inanılan mesleklere ilişkin geliştirdikleri görüşleri nasıldır?
- 5) Çocukların, hem kadınların hem de erkeklerin yapabildiği mesleklere ilişkin geliştirdikleri görüşleri nasıldır?
- 6) Çocukların mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet algıları çizdikleri meslek resimlerinde nasıldır?

YÖNTEM

Farklı kaynaklardan bilgi toplamanın çalışmaları zenginleştirilmesi ile birlikte (Yıldırım & Şimşek, 2008) bilgisi doğrultusunda aileler ve öğretmenlerden bilgi almanın yanında çocuklardan da bilgi alınması çalışmalarda önem taşımaktadır. Okul öncesi dönem çocukları ile yapılan çalışmalarda gelişimsel özellikleri nedeniyle en etkili bilgi edinme yolları çocuk resimleri, oyunlar ve hikâyeler olarak sayılabilir. Okul öncesi dönem çocukları ile görüşme, tanı ve destekleme gibi çalışmalarda sözlü ifadelerin yerine çocukların resimlerinden yararlanılmasının önem taşıdığı bilinmektedir. Çocukların kendilerini sözlü olarak ifade etmede zorlandıkları durumlar söz konusu olduğunda resimle kendilerini ifade etmeleri daha da önemli olmaktadır (Akgün ve Ergül, 2015).

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği çalışma olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Çocukların mesleklere yönelik cinsiyet algılarını belirleyebilmek için araştırmacılar tarafından oluşturulmuş yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır.

Çalışma 2016-2017 eğitim öğretim yılında İzmir ili Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokulları ve anasınıflarında olan 48-60 ay arasındaki 30 çocuk ile gerçekleştirilmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma 2016-2017 eğitim öğretim yılında İzmir ili Buca ilçesinde öğrenim gören 48-60 ay arasında 16 kız (%53,3), 14 erkek (%46,7) toplam 30 çocuk ile gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1. Çocukların Yaş ve Cinsiyet Dağılımı

	Kız	Erkek
48-52 aylık	7	6
52-56 aylık	6	4
56-60 aylık	3	4
Toplam	16	14

Veri Toplama Araçları

Çalışmanın verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen ‘Çocuk Görüşme Formu’ ve ‘Çizilen Meslek Resimleri’ ile toplanmıştır.

Çocuk Görüşme Formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formunda “Annenin mesleği nedir? Babanın mesleği nedir? Sence annen, babanın mesleğini yapabilir mi? Neden? Sence baban, annenin mesleğini yapabilir mi? Neden?” soruları yer almaktadır. Bununla birlikte “Sadece kadınların yapabildiği meslekler var mı? Neden? Sadece erkeklerin yapabildiği meslekler var mı? Neden? Hem kadınların hem de erkeklerin yapabildiği meslekler var mı?” soruları sorulmuştur.

Çizilen Meslek Resimleri: Çocuklarla yapılan görüşmelerde çocukla araştırmacının baş başa bir masanın başında oturabileceği sessiz bir ortam sağlanmıştır. Çocuklara A4 boyutunda boş kağıt ve boya kalemleri (pastel boya ve kuru boya), kurşun kalem ve silgi verilmiş, istedikleri renkte ve teknikte boya kalemlerini kullanabilecekleri söylenmiştir. Çocuklardan istedikleri herhangi bir mesleğin resmini çizmeleri istenmiştir. Çocuklara resimlerini çizmeleri için istedikleri kadar zaman verilmiş ve çizimlerini bitirdiklerinde “Hangi mesleği çizdin?, Çizdiğin meslekteki kişi kadın mı

erkek mi? Neden?" şeklinde sorular yöneltilerek çizdikleri resimleri anlatmaları istenmiştir. Çocukların verdikleri yanıtlar doğrultusunda çizdikleri resimler üzerinde araştırmacı tarafından notlar alınmıştır.

Veri Analizi

Elde edilen nitel veriler, içerik analizi kurallarına göre çözümlenerek erken çocukluk döneminde mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet algıları yorumlanmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Verileri tanımlama ve verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmak için içerik analizinden yararlanır. Araştırmacı bu sayede birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar içerisinde birleştirip okuyucunun anlayacağı bir şekilde düzenleyerek yorumlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Çocukların çizdiği meslek resimleri, çocuk görüşme formu araştırmacılar tarafından analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir. Çocuklardan çizimlerini bitirdikten sonra uygulayıcı tarafından yöneltilen sorular ışığında çizdikleri resmi anlatmaları istenmiştir. Çizimler sadece hangi mesleklerin çizildiği ve çizilen mesleklerin hangi cinsiyette resmedildiği açısından değerlendirilmiş; çizim gelişimi, renk seçimi, boya kalemi seçimi değerlendirilmemiş ve psikolojik bir çıkarımda bulunulmamıştır. Çocukların anlatımlarından yola çıkılarak çizdikleri meslekler, çizilen mesleklerin hangi cinsiyette resmedildiği belirlenerek kodlanmıştır. Araştırmacılar tarafından kodlar tek tek kontrol edilmiştir. Araştırmada güvenilirliğe ilişkin olarak okul öncesi eğitimi alanında çalışan üç kişi tarafından çocukların çizdiği resimler ve bu resimlere yönelik sorulan sorulara verdiği yanıtlar tekrar değerlendirilmiştir. Sonuçta bağımsız değerlendiriciler arası tutarlılık Kuder Richardson 20'ye göre hesaplanmış ve sonuç .82 bulunmuştur.

BULGULAR

Çocukların yarı yapılandırılmış görüşme sorularına verdikleri cevaplar ve çizdikleri meslek resimleri gruplandırıldıktan sonra tematik kodlama yapılmış ve bulgular aşağıda tablolar şeklinde sunulmuştur.

Yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular ışığında, annenin mesleğini babanın yapabileceği durumuna ilişkin çocukların görüşleri Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2. Annenin Mesleğini Babanın Yapabilme Durumuna İlişkin Çocukların Görüşleri

Yanıtlar	K N	K %	E N	E %	Görüş
Yapamaz	9	56.25	7	50	K3 kodlu çocuk “Olamaz. Çünkü erkekler işe gittiği için yemek ve temizliği çok yapamazlar, kızlar çok yapabildiği için.”
					K5 kodlu çocuk “Yapamaz çünkü ikisi aynı meslekte değil.”
					K12 kodlu çocuk “Yapamaz. Babam nasıl geçireceğini bilmiyor ama ipi geçirince anneme verebilir, annem de dikebilir.”
					E2 kodlu çocuk “Olmaz. O erkek.”
					E15 kodlu çocuk “Yapamaz, pek beceremez diye düşünüyorum. Babam çocuklara çok kızar diye düşünüyorum yani çok sinirli oluyor babam.”
Yapabilir	7	43.75	6	42.85	E22 kodlu çocuk “Çünkü ev hanımıym derse herkes ona güler. Benim babam yemek yapamaz, bulaşıkları yıkayamaz, iş yapamaz.”
					K21 kodlu çocuk “Çünkü kız öğretmen de olur erkek öğretmen de.”
					K26 kodlu çocuk “Evet. İkisinin de patronu aynı çünkü.”
					K30 kodlu çocuk “Bence yapabilir çünkü babam da muhasebecilik yapabilir.”

					E6 kodlu çocuk “Yapar ama adı hemşir olur. Çoğu erkekler yapıyor.”
					E13 kodlu çocuk “Evet çünkü ondan daha büyük olduğu için, daha çalışkan olduğu için.”
					E16 kodlu çocuk “Bence yapar çünkü annemin çalıştığı yerde bir sürü erkek var.”
Bilmiyorum	0	0	1	7.15	E24 kodlu çocuk “Bilmiyorum. Belki yapabilirdi.”

Tablo 2 incelendiğinde annelerinin mesleğini babalarının yapabilme durumuna ilişkin 9’u kız, 7’si erkek toplam 16 çocuk yapamaz şeklinde görüş bildirirken, K3 kodlu çocuk “Olamaz. Çünkü erkekler işe gittiği için yemek ve temizliği çok yapamazlar, kızlar çok yapabildiği için.”, K5 kodlu çocuk “Yapamaz çünkü ikisi aynı meslekte değil.” ve K12 kodlu çocuk “Yapamaz. Babam nasıl geçireceğini bilmiyor ama ipi geçirince anneme verebilir, annemde dikebilir.”, şeklinde, E2 kodlu çocuk “Olmaz. O erkek.”, E15 kodlu çocuk “Yapamaz, pek beceremez diye düşünüyorum. Babam çocuklara çok kızar diye düşünüyorum yani çok sinirli oluyor babam.” ve E22 kodlu çocuk “Çünkü ev hanımıyım derse herkes ona güler. Benim babam yemek yapamaz, bulaşıkları yıkayamaz, iş yapamaz.” şeklinde görüş bildirmiştir. Bununla birlikte 7’si kız, 6’sı erkek toplam 13 çocuk yapabilir şeklinde görüş bildirirken, K21 kodlu çocuk “Çünkü kız öğretmen de olur erkek öğretmen de.”, K26 kodlu çocuk “Evet. İkisinin de patronu aynı çünkü.”, K30 kodlu çocuk “Bence yapabilir çünkü babam da muhasebecilik yapabilir.” şeklinde, E6 kodlu çocuk “Yapar ama adı hemşir olur. Çoğu erkekler yapıyor.”, E13 kodlu çocuk “Evet çünkü ondan daha büyük olduğu için, daha çalışkan olduğu için.” ve E16 kodlu çocuk “Bence yapar çünkü annemin çalıştığı yerde bir sürü erkek var.” şeklinde görüş bildirmiştir. E24 kodlu erkek çocuğu da “Bilmiyorum. Belki yapabilirdi.” diyerek bilmiyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Elde edilen bulgular ışığında, babanın mesleğini annenin yapabilme durumuna ilişkin çocukların görüşleri Tablo 3’de gösterilmektedir.

Tablo 3. Babanın Mesleğini Annenin Yapabilme Durumuna İlişkin Çocukların Görüşleri

Yanıtlar	K N	K %	E N	E %	Görüş
Yapabilir					K7 kodlu çocuk “Evet çünkü halam da kız ya o da doktor, anesteziye çalışıyor. O yüzden ikisi de yapabilir.”
					K10 kodlu çocuk “Evet çünkü kızlar da polis olabilir. Cemre’nin annesi polis oluyor benim annem de oluyor.”
					K26 kodlu çocuk “Kızların da yapabildiğini gördüm babamın iş yerinde. O yüzden annem de yapabilir.”
					E8 kodlu çocuk “Evet çünkü demiryoluna gittim. Orada kız da vardı.”
					E22 kodlu çocuk “Evet. Eğitim alırsa yapabilir.”
Yapamaz					E24 kodlu çocuk “Annemin patronu izin verirse yapabilir.”
					K3 kodlu çocuk “Belki makineleri tamir ederken elini acıtabilir. Erkekler güçlü olduğu için çok acımaz.”
					K9 kodlu çocuk “Yapamaz çünkü onların aklına işleri gelir, mahkeme gelir. Silah kullanmayı bilmez.”
					K19 kodlu çocuk “Yapamaz çünkü o sadece erkeklere uygun bir şeydir.”
				E6 kodlu çocuk “Yapamaz. Üstüne taş dökülebilir. Yeni başladığında çok	

					alışamayabilir.” E11 kodlu çocuk “Yapamaz. Annem yorulur yani hem beli ağrıyor hem başı ağrıyor hem bana kızıyor hem siniri atıyor.”
					E15 kodlu çocuk “Beceremez diye düşünüyorum. Alaşehir’de kalırsa ben özlerim. Hem nereye göndereceğini nasıl bilsin? Müşteri adam arayıp kadına nasıl soracak. Annem birkaç saat geçtiğinde unutulabilir. Babam aklında tutuyor, adamakıllı yolluyor adama.”
Bilmiyorum	0	0	1	7.15	E16 kodlu çocuk “İşte onu bilemem çünkü babamın işyerine hiç gitmedim.”

Tablo 3 incelendiğinde babalarının mesleğini annelerinin yapabilme durumuna ilişkin 9’u kız, 7’si erkek toplam 16 çocuk yapabilir şeklinde görüş bildirirken, K7 kodlu çocuk “Evet çünkü halam da kız ya o da doktor, anesteziye çalışıyor. O yüzden ikisi de yapabilir.”, K10 kodlu çocuk “Evet çünkü kızlar da polis olabilir. Cemre’nin annesi polis oluyor benim annem de oluyor.”, K26 kodlu çocuk “Kızların da yapabildiğini gördüm babamın iş yerinde. O yüzden annem de yapabilir.” şeklinde, E8 kodlu çocuk “Evet çünkü demiryoluna gittim. Orada kız da vardı.”, E22 kodlu çocuk “Evet. Eğitim alırsa yapabilir.”, E24 kodlu çocuk “Annemin patronu izin verirse yapabilir.” şeklinde görüş bildirmiştir. Bununla birlikte 7’si kız, 6’sı erkek toplam 13 çocuk yapamaz şeklinde görüş bildirirken, K3 kodlu çocuk “Belki makineleri tamir ederken elini acıtabilir. Erkekler güçlü olduğu için çok acımaz.”, K9 kodlu çocuk “Yapamaz çünkü onların aklına işleri gelir, mahkeme gelir. Silah kullanmayı bilmez.”, K19 kodlu çocuk “Yapamaz çünkü o sadece erkeklere uygun bir şeydir.” şeklinde, E6 kodlu çocuk “Yapamaz. Üstüne taş dökülebilir. Yeni başladığında çok alışamayabilir.”, E11 kodlu çocuk “Yapamaz. Annem yorulur yani hem beli ağrıyor hem başı ağrıyor hem bana kızıyor hem siniri atıyor.”, E15 kodlu çocuk “Beceremez diye düşünüyorum. Alaşehir’de kalırsa ben özlerim. Hem nereye göndereceğini nasıl bilsin? Müşteri adam

arayıp kadına nasıl soracak. Annem birkaç saat geçtiğinde unutabilir. Babam aklında tutuyor, adamakıllı yolluyor adama.” şeklinde görüş bildirmiştir. E16 kodlu erkek çocuğu “İşte onu bilemem çünkü babamın işyerine hiç gitmedim.” diyerek bilmiyorum şeklinde görüş bildirmiştir.

Sadece kadınların yapabileceği düşünülen mesleklere ilişkin kız çocuklarının görüşleri Tablo 4’de gösterilmektedir.

Tablo 4. Sadece Kadınların Yapabileceği Düşünülen Mesleklere İlişkin Kız Çocuklarının Görüşleri

Meslekler	Sayı	%	Görüş
Terzilik	6	37.5	K1 kodlu çocuk “Çünkü erkekler nasıl yapsın yapmıyorlar ki, yapmayı bilmiyorlar çünkü.”
			K3 kodlu çocuk “Bazı meslekler kızlara daha özeldir. Örneğin terzilik. Bazıları da erkeklere daha özeldir.”
			K23 kodlu çocuk “Bazı meslekler kadınlara ve erkeklere ayrılıyor. Çünkü erkekler cesurdur. Kızlar yemekten, dikişten anlar.”
Aşçılık	3	18.75	K5 kodlu çocuk “Çünkü baklavayı yapıyorlar ondan sonra satıyorlar.”
			K10 kodlu çocuk “Kızlar bunları çok iyi yapar.”
Diş Hekimliği	1	6.25	K1 kodlu çocuk “Çünkü erkekler nasıl yapsın, yapmıyorlar ki, yapmayı bilmiyorlar çünkü.”
Müdür	1	6.25	K9 kodlu çocuk “Çünkü kızlar çok iş yapar.”
Bebek Bakıcılığı	1	6.25	K7 kodlu çocuk “Kızlar bebekleri emziriyor çünkü.”
Sporcu	1	6.25	K9 kodlu çocuk “Çünkü kızlar çok iş yapar.”
Garsonluk	1	6.25	K10 kodlu çocuk “Kızlar bunları çok iyi yapar.”
Çiçekçilik	1	6.25	K12 kodlu çocuk “Çünkü onlar için kolay.”

Temizlikçilik	1	6.25	K25 kodlu çocuk “Çünkü erkekler pek temizlik yapmayı sevmiyor.”
Kuaförlük	1	6.25	K26 kodlu çocuk “Nedenini bilmiyorum ama kızlar yapar.”
Hemşirelik	1	6.25	K26 kodlu çocuk “Nedenini bilmiyorum ama kızlar yapar.”
Bale Dansçılığı	1	6.25	K30 kodlu çocuk “Çünkü hiç erkek balerin hocası görmedim. Ben gittiğimde kız vardı.”

Tablo 4’e göre sadece kadınların yapabileceği mesleklere ilişkin kız çocuklarının %37.5’i terzilik mesleği şeklinde görüş bildirirken, K1 kodlu çocuk “Çünkü erkekler nasıl yapsın yapmıyorlar ki, yapmayı bilmiyorlar çünkü.”, K3 kodlu çocuk “Bazı meslekler kızlara daha özeldir. Örneğin terzilik. Bazıları da erkeklere daha özeldir.”, K23 kodlu çocuk “Bazı meslekler kadınlara ve erkeklere ayrılıyor. Çünkü erkekler cesurdur. Kızlar yemekten, dikişten anlar.” şeklinde görüş bildirmiştir. %18.75’i aşçılık mesleği şeklinde görüş bildirirken, K5 kodlu çocuk “Çünkü baklavayı yapıyorlar ondan sonra satıyorlar.”, K10 kodlu çocuk “Kızlar bunları çok iyi yapar.” %6.25’i diş hekimliği mesleğini kadınların yapabileceğini belirterek K1 kodlu olan bu kız çocuğu “Çünkü erkekler nasıl yapsın, yapmıyorlar ki, yapmayı bilmiyorlar çünkü.” şeklinde görüş bildirmiştir. Kızların çok iş yaptığını belirten K9 kodlu kız çocuğu müdürlük ve garsonluk mesleklerini sadece kadınların yapabileceği meslekler olarak bildirmiştir. Kızların bebekleri emzirdiğini belirten K7 kodlu kız çocuğu bebek bakıcılığı mesleğini sadece kadınların yapabileceği meslek olarak bildirmiştir. Kızların bu işi çok iyi yaptığını belirten K10 kodlu çocuk garsonluk mesleğini, kızlar için kolay olduğunu düşünen K12 kodlu çocuk çiçekçilik mesleğini, erkeklerin pek temizlik yapmayı sevmediğini belirten K25 kodlu çocuk temizlikçilik mesleğini, nedenini bilmemekle birlikte kızların yapabileceğini belirten K26 kodlu çocuk kuaförlük ve hemşirelik mesleğini, daha önce hiç erkek balerin hocası görmediğini ama kız gördüğünü belirten K30 kodlu çocuk bale dansçılığı mesleğini sadece kadınların yapabileceği meslek olarak bildirmiştir.

Sadece kadınların yapabileceği düşünülen mesleklere ilişkin erkek çocuklarının görüşleri Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5. Sadece Kadınların Yapabileceği Düşünülen Mesleklere İlişkin Erkek Çocuklarının Görüşleri

Meslekler	Sayı	%	Görüş
			E6 kodlu çocuk "Erkekler yapamaz."
Ev Hanımlığı	5	35.71	E18 kodlu çocuk "Çünkü bu meslekleri erkekler anlayamaz." E8 kodlu çocuk "Çünkü daha çok kadınlar evde gezmeyi seviyor. Erkekler de dışarıda gezmeyi seviyor."
Terzi	3	21.42	E22 kodlu çocuk "Çünkü onlar kadın işi." E24 kodlu çocuk "Erkekler ellerini acıtabilir." E29 kodlu çocuk "Çünkü onlara göre bir meslek."
Hemşire	3	21.42	E15 kodlu çocuk "Kızlar bunu becerebilir." E18 kodlu çocuk "Çünkü bu meslekleri erkekler anlayamaz." E29 kodlu çocuk "Çünkü onlara göre bir meslek."
Temizlikçi	2	14.28	E13 kodlu çocuk "Çünkü kızlar bunlarda daha iyi olduğu için."
Hostes	2	14.28	E16 kodlu çocuk "Kadınlar için kolaydır." E15 kodlu çocuk "Kızlar bunu becerebilir." E29 kodlu çocuk "Çünkü onlara göre bir meslek."
Pazarcı	1	7.14	E15 kodlu çocuk "Kızlar bunu becerebilir."
Kuaför	1	7.14	E4 kodlu çocuk "Bilmiyor erkekler."
Kırtasiyeci	1	7.14	E28 kodlu çocuk "Kızlar dükkândaki işleri erkeklerin yardımı olmadan yapabilir. Kızlara göre kolay olduğu için kızlar yapıyor."

Tablo 5'e göre erkek çocuklarının %35.71'i sadece kadınların yapabileceği mesleklere ilişkin ev hanımlığı şeklinde görüş bildirirken, E6 kodlu çocuk "Erkekler yapamaz.", E18 kodlu çocuk "Çünkü bu meslekleri erkekler anlayamaz.", E8 kodlu çocuk "Çünkü daha çok kadınlar evde gezmeyi seviyor. Erkekler de dışarıda gezmeyi seviyor." şeklinde görüş bildirmiştir. Erkek çocuklarının %21.42'si terzi mesleği şeklinde görüş bildirirken, E22 kodlu çocuk "Çünkü onlar kadın işi.", E24 kodlu çocuk "Erkekler ellerini acıtabilir.", E29 kodlu çocuk "Çünkü onlara göre bir meslek." şeklinde görüş bildirmiştir. %21.42'si hemşirelik mesleğini sadece kadınların yapabileceğini belirtirken E15 kodlu çocuk "Kızlar bunu becerebilir.", E18 kodlu çocuk "Çünkü bu meslekleri erkekler anlayamaz.", E29 kodlu çocuk "Çünkü onlara göre bir meslek." şeklinde görüş bildirmiştir. %14.28'i temizlikçilik mesleği şeklinde görüş bildirirken E13 kodlu çocuk "Çünkü kızlar bunlarda daha iyi olduğu için.", E16 kodlu çocuk "Kadınlar için kolaydır." şeklinde görüş belirtmiştir. %14.28'i de hosteslik mesleği şeklinde görüş bildirirken E15 ve E29 kodlu çocuklar bu mesleğin kadınlara göre bir meslek olduğunu belirtmiştir. %7.14'ü pazarcılık mesleğini sadece kızların becerebileceği meslek olarak bildirmiştir. %7.14'ü de kuaförlük mesleğini erkeklerin bilmediğini belirterek bu mesleği sadece kadınların yapabileceği meslek olarak bildirmiştir. Bununla birlikte %7.14'ü de kızların dükkândaki işleri erkeklerin yardımı olmadan yapabildiğini ve bunun kızlara göre kolay olduğunu belirterek kırtasiyecilik mesleğini sadece kadınların yapabileceği meslek olarak bildirmiştir.

Sadece erkeklerin yapabileceği düşünülen mesleklere ilişkin kız çocuklarının görüşleri Tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6. Sadece Erkeklerin Yapabileceği Düşünülen Mesleklere İlişkin Kız Çocuklarının Görüşleri

Meslekler	Sayı	%	Görüş
Şoför	6	37.5	K23 kodlu çocuk "Çünkü erkekler daha cesurdur onlara özel olur o yüzden. Kızlar kendi arabalarını kullanır"
			K26 kodlu çocuk "Erkeklerle uygundur."
			K30 kodlu çocuk "Kızlar araba sürüyor"

			ama minibüs sürdüklerini hiç görmedim. Bizim serviste erkek var.”
İtfaiyeci	2	12.5	K19 kodlu çocuk “Çünkü ben hep o araçları gördüğümde içinde erkek vardı.” K23 kodlu çocuk “Çünkü erkekler daha cesurdur, onlara özel olur o yüzden. Kızlar kendi arabasını kullanır”
Polis	2	12.5	K9 kodlu çocuk “Çünkü kızlar pek saygı duyar ama yapamazlar, erkekler yapabilir.” K19 kodlu çocuk “Çünkü ben hep o araçları gördüğümde içinde erkek vardı.”
Asker	1	6.25	K9 kodlu çocuk “Çünkü kızlar pek saygı duyar ama yapamazlar, erkekler yapabilir.”
Astronot	1	6.25	K7 kodlu çocuk “Bazı kızlar dinozordan korktuğu için. Uzayda canavarlar olur ya ben onlara dinozor diyorum.”
Badanacı	1	6.25	K20 kodlu çocuk “Çok yukarılara yetişmesi gerekiyor.”
Fotoğrafçı	1	6.25	K25 kodlu çocuk “Nedenini bilmiyorum.”
Gemi Kaptanı	1	6.25	K12 kodlu çocuk “Çünkü onlar için kolay.”
Hekim	1	6.25	K1 kodlu çocuk “Çünkü erkekler istiyor.”
İnşaatçı	1	6.25	K12 kodlu çocuk “Çünkü onlar için kolay.”
Mühendis	1	6.25	K3 kodlu çocuk “Erkekler zor şeyleri yapabildikleri için. Çünkü erkekler güçlü. Kızlar zor işleri erkeklerin yapabileceği kadar yapamaz. Çünkü kızlar çok güçlü değil.”
Pastacı	1	6.25	K10 kodlu çocuk “Çünkü erkekler çok güzel pasta yapıyor.”
Pilot	1	6.25	K26 kodlu çocuk “Erkeklerle uygundur.”
Sporcu	1	6.25	K5 kodlu çocuk “Çünkü erkekler güçlü, kızlar zayıf.”
Tamirci	1	6.25	K12 kodlu çocuk “Çünkü onlar için kolay.”

Tablo 6’ya göre kız çocuklarının %37.5’i sadece erkeklerin yapabileceği meslek olarak şoför şeklinde görüş bildirirken, K23 kodlu çocuk “Çünkü erkekler daha cesurdur onlara özel olur o yüzden. Kızlar kendi arabalarını kullanır.”, K26 kodlu çocuk “Erkeklerle uygundur.”, K30 kodlu çocuk “Kızlar araba sürüyor ama minibüs sürdüklerini hiç görmedim. Bizim serviste erkek var.” şeklinde görüş bildirmiştir. %12.5’i itfaiyecilik mesleğini sadece erkeklerin yapabileceğini belirtirken K19 kodlu

çocuk “Çünkü ben hep o araçları gördüğümde içinde erkek vardı.”, K23 kodlu çocuk “Çünkü erkekler daha cesurdur, onlara özel olur o yüzden. Kızlar kendi arabasını kullanır.” şeklinde görüş bildirmiştir. %12.5’i polislik mesleğini sadece erkeklerin yapabileceğini belirtirken K9 kodlu çocuk “Çünkü kızlar pek saygı duyar ama yapamazlar, erkekler yapabilir.”, K19 kodlu çocuk “Çünkü ben hep o araçları gördüğümde içinde erkek vardı.” şeklinde görüş bildirmiştir. K9 kodlu kız çocuğu kızların bu mesleğe saygı duyduğunu ama yapamadıklarını belirterek, askerlik mesleğini sadece erkeklerin becerebileceği meslek olarak bildirmiştir. K20 kodlu kız çocuğu badanacılık mesleğini sadece erkeklerin yapabileceği meslek olarak bildirmiştir. K25 kodlu kız çocuğu nedenini bilmemekle birlikte fotoğrafçılık mesleğini sadece erkeklerin yapabileceği meslek olarak belirtmiştir. Gemi kaptanlığı, inşaatçılık ve tamircilik mesleklerinin erkekler için daha kolay olduğunu belirten K12 kodlu kız çocuğu, bu meslekleri sadece erkeklerin yapabileceği meslekler olarak bildirmiştir. Erkekler istedikleri için bu mesleği yapabilirler şeklinde görüş bildiren K1 kodlu kız çocuğu, hekimlik mesleğini sadece erkeklerin yapabileceği meslek olarak belirtmiştir. Erkeklerin zor işleri yapabildiğini fakat kadınların güçlü olmadığı için yapamadığını belirten K3 ve K5 kodlu kız çocukları mühendislik ve sporculuk mesleklerini sadece erkeklerin yapabileceği meslekler olarak bildirmiştir. Erkeklerin güzel pasta yaptığını belirten K10 kodlu kız çocuğu, pastacılık mesleğini sadece erkeklerin yapabileceğini bildirmiştir. K26 kodlu kız çocuğu erkeklere uygun olduğunu belirterek pilotluk mesleğini sadece erkeklerin yapabileceği yönünde görüş bildirmiştir.

Sadece erkeklerin yapabileceği düşünülen mesleklere ilişkin erkek çocuklarının görüşleri Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7. Sadece Erkeklerin Yapabileceği Düşünülen Mesleklere İlişkin Erkek Çocuklarının Görüşleri

Meslekler	Sayı	%	Görüş
Pilot	5	35.71	E15 kodlu çocuk “Çünkü bu erkeklere göre çocuk oyuncuğu olduğunu düşünüyorum.” E27 kodlu çocuk “Çünkü çok zor.” E29 kodlu çocuk “Çünkü onlara göre meslek.”
Şoför	4	28.57	E24 kodlu çocuk “Erkeklere göredir.” E29 kodlu çocuk “Çünkü onlara göre meslek.”
Gemi Kaptanı	2	14.28	E18 kodlu çocuk “Kızlar yelkenleri açıp kaptanlık yapamaz.” E29 kodlu çocuk “Çünkü onlara göre meslek.”
Polis	2	14.28	E16 kodlu çocuk “Kızlar yapamaz, kızlara zor gelir.” E27 kodlu çocuk “Çünkü çok zor.”
Ağaç Budayıcı	1	7.14	E28 kodlu çocuk “Biraz zor iş olduğu için erkekler yapabilir.”
Futbolcu	1	7.14	E15 kodlu çocuk “Çünkü bu erkeklere göre çocuk oyuncuğu olduğunu düşünüyorum.”
Hava Durumu Spikeri	1	7.14	E15 kodlu çocuk “Çünkü bu erkeklere göre çocuk oyuncuğu olduğunu düşünüyorum.”
İnşaat Mühendisi	1	7.14	E22 kodlu çocuk “Erkekler bunları daha iyi yapıyor.”
İtfaiyeci	1	7.14	E27 kodlu çocuk “Çünkü çok zor.”
Madenci	1	7.14	E4 kodlu çocuk “Kızların üzerine bir şey düşebilir.”
Makinist	1	7.14	E8 kodlu çocuk “Çünkü kızlar hangi tuşun hangisi olduğunu bilmiyor. Daha çok evde gezmeyi sevdiklerinden yolda kaza yapabilirler.”
Manav	1	7.14	E16 kodlu çocuk “Kızlar yapamaz, kızlara zor gelir.”
Tamirci	1	7.14	E22 kodlu çocuk “Erkekler bunları daha iyi yapıyor.”

Tablo 7'ye göre erkek çocuklarının %35.71'i erkek çocuğu pilot şeklinde görüş bildirirken, E15 kodlu çocuk “Çünkü bu erkeklere göre çocuk oyuncuğu olduğunu

düşünüyorum.”, E27 kodlu çocuk “Çünkü çok zor.”, E29 kodlu çocuk “Çünkü onlara göre meslek.” şeklinde görüş bildirmiştir. Erkek çocuklarının %28.57’si şoför olarak belirtirken E24 kodlu çocuk “Erkeklere göredir.”, E29 kodlu çocuk “Çünkü onlara göre meslek.” şeklinde görüş bildirmiştir. %14.28’i gemi kaptanı olarak belirtirken E18 kodlu çocuk “Kızlar yelkenleri açıp kaptanlık yapamaz.”, E29 kodlu çocuk “Çünkü onlara göre meslek.” şeklinde görüş bildirmiştir. %14.28’i polislik mesleği şeklinde görüş bildirirken E16 kodlu çocuk “Kızlar yapamaz, kızlara zor gelir.”, E27 kodlu çocuk “Çünkü çok zor.” şeklinde görüş belirtmiştir. %7.14’ü kızların üzerine bir şey düşebilir şeklinde düşünerek madencilik mesleğini sadece erkeklerin yapabileceği meslek olarak belirtmiştir. Makinistlik mesleği için E8 kodlu erkek çocuğu “Çünkü kızlar hangi tuşun hangisi olduğunu bilmiyor. Daha çok evde gezmeyi sevdiklerinden yolda kaza yapabilirler” şeklinde görüş belirterek bu mesleği sadece erkeklerin yapabileceği meslek olarak bildirmiştir. Bununla birlikte çocuklar, erkekler için kolay fakat kadınlar için zor olduğunu düşündüklerinden sadece erkeklerin yapabileceği mesleklere ilişkin ağaç budayıcılığı, futbolcu, hava durumu spikerliği, inşaat mühendisliği, itfaiyecilik, manavlık, tamircilik meslekleri şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Hem kadınların hem de erkeklerin yapabileceği düşünülen mesleklere ilişkin kız çocukların görüşleri Tablo 8’de gösterilmektedir.

Tablo 8. Hem Kadınların Hem de Erkeklerin Yapabileceği Düşünülen Mesleklere İlişkin Kız Çocukların Görüşleri

Meslekler	Sayı	%
Hekim	6	37.5
Öğretmen	4	25
Kuaför	3	18.75
Polis	3	18.75
Bilim İnsanı	2	12.5
Çiftçi	2	12.5
Diş Hekimi	2	12.5
Pastacı	2	12.5
Aşçı	1	6.25
İtfaiyeci	1	6.25
Jokey	1	6.25
Memur	1	6.25
Müdür	1	6.25
Postacı	1	6.25
Sekreter	1	6.25
Veteriner	1	6.25

Tablo 8'e göre kız çocuklarının %37.5'i hekimlik, %25'i öğretmenlik, %18.75'i kuaförlük, %18.75'i polislik, %12.5'i bilim insanlığı, %12.5'i çiftçilik, %12.5'i diş hekimliği, %12.5'i pastacılık, %6.25'i aşçılık, %6.25'i itfaiyecilik, %6.25'i jokeylik, %6.25'i memurluk, %6.25'i müdürlük, %6.25'i postacılık, %6.25'i sekreterlik, %6.25'i veterinerlik mesleklerini hem kadınların hem de erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmiştir.

Hem kadınların hem de erkeklerin yapabileceği düşünülen mesleklere ilişkin erkek çocukların görüşleri Tablo 8'de gösterilmektedir.

Tablo 9. Hem Kadınların Hem de Erkeklerin Yapabileceği Düşünülen Mesleklere İlişkin Erkek Çocukların Görüşleri

Meslekler	Sayı	%
Aşçı	4	28.57
Hekim	3	21.42
Diş Hekimi	2	14.28
Kuaför	2	14.28
Öğretmen	2	14.28
Cambaz	1	7.14
Fırıncı	1	7.14
Manav	1	7.14
Muhasebeci	1	7.14
Müdür	1	7.14
Polis	1	7.14
Sporcu	1	7.14
Tamirci	1	7.14

Tablo 9'a göre erkek çocuklarının %28.57'si aşçılık, %21.42'si hekimlik, %14.28'i diş hekimliği, %14.28'i kuaförlük, %14.28'i öğretmenlik, %7.14'ü cambazlık, %7.14'ü cambazlık, %7.14'ü fırıncılık, %7.14'ü manavlık, %7.14'ü muhasebecilik, %7.14'ü müdürlük, %7.14'ü polislik, %7.14'ü sporculuk, %7.14'ü tamircilik mesleklerini hem kadınların hem de erkeklerin yapabileceği meslekler olarak belirtmiştir.

Çocukların çizdikleri meslek resimleri ve cinsiyete göre dağılımı Tablo 9'da görülmektedir.

Tablo 10. Çizilen Mesleklerin Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Çizilen Meslekler	Meslek cinsiyetleri						Meslekler N
	Kadın			Erkek			
	K N	E N	T N	K N	E N	T N	
Hekim	3	1	4	1	1	2	6
Öğretmen	2	1	3	0	0	0	3
Bale Dansçısı	2	0	2	0	0	0	2
Çiçekçi	2	0	2	0	0	0	2
İtfaiyeci	0	0	0	0	2	2	2
Pastacı	1	0	1	0	1	1	2
Pilot	0	0	0	0	2	2	2
Aşçı	1	0	1	0	0	0	1
Ayakkabıcı	0	0	0	1	0	1	1
Bulaşıkçı	0	0	0	0	1	1	1
Diş hekimi	0	0	0	0	1	1	1
Fotoğrafçı	0	0	0	0	1	1	1
Jimnastik öğretmeni	1	0	1	0	0	0	1
Madenci	0	0	0	0	1	1	1
Otobüs şoförü	0	0	0	0	1	1	1
Patenci	0	0	0	1	0	1	1
Polis	0	0	0	0	1	1	1
Spor öğretmeni	1	0	1	0	0	0	1
Toplam	13	2	15	3	12	15	30
%	86.7	13.3		20	80		

Tablo 10 incelendiğinde çizilen meslekler hekim, öğretmen, balerin, çiçekçi, itfaiyeci, pastacı, pilot, aşçı, ayakkabıcı, bulaşıkçı, diş hekimi, fotoğrafçı, jimnastik öğretmeni, madenci, otobüs şoförü, patenci, polis, spor öğretmeni olarak görülmektedir.

Çizilen mesleklerin cinsiyetlerine bakıldığında 13 (%86.7)'ü kız, 2 (%13.3)'si erkek toplam 15 çocuk kadın cinsiyetinde çizerken ;12 (%80)'si erkek, 3 (%20)'ü kız toplam 15 çocuk erkek cinsiyetinde çizmiştir.

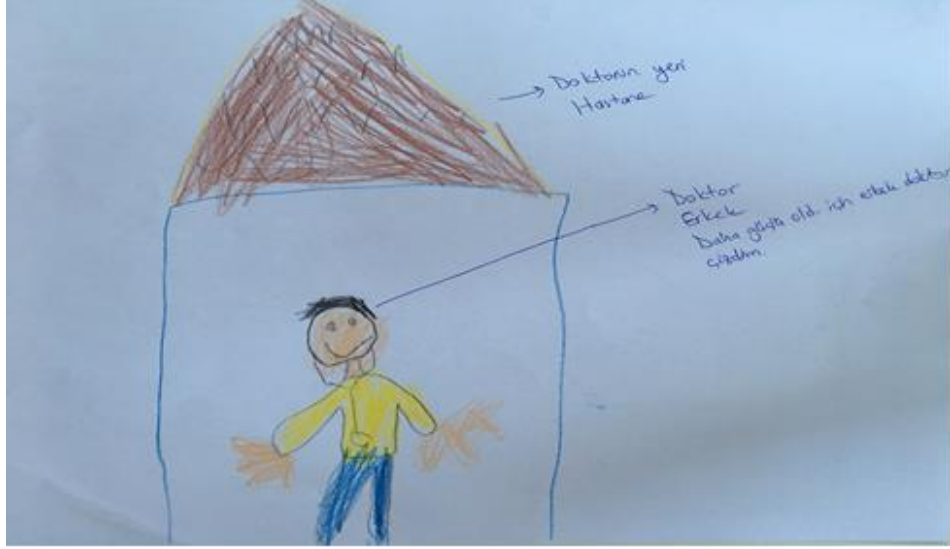
Hekimlik mesleğini 6 çocuğun çizmesi ile birlikte bu meslek en çok çizilen meslek olmuştur. Bu 6 çocuktan 3'ü kız 1'i erkek olmak üzere 4 çocuk çizdiği meslekteki kişinin kadın olduğunu; 1'i kız 1'i erkek olmak üzere 2 çocuk ise erkek olduğunu belirtmiştir.

Öğretmen mesleği hekim mesleğinden sonra en çok çizilen meslek olmuştur. 2'si kız 1'i erkek toplam 3 çocuk bu mesleği kadın cinsiyetinde çizmiştir.

Bale dansçılığı mesleğini toplamda 2 kız çocuğu, çiçekçi mesleğini toplamda 2 kız çocuğu, aşçı mesleğini 1 kız çocuğu, jimnastik öğretmenliği mesleğini 1 kız çocuğu ve spor öğretmenliği mesleğini 1 kız çocuğu kadın cinsiyetinde çizmiştir.

İtfaiyeci mesleğini 2 erkek çocuğu, pilot mesleğini 2 erkek çocuğu, ayakkabıcı mesleğini 1 kız çocuğu, bulaşıkçı mesleğini 1 erkek çocuğu, diş hekimi mesleğini 1 erkek çocuğu, fotoğrafçı mesleğini 1 erkek çocuğu erkek cinsiyetinde, madenci mesleğini 1 erkek çocuğu, otobüs şoförü mesleğini 1 erkek çocuğu, patenci mesleğini 1 kız çocuğu, polis mesleğini 1 erkek çocuğu erkek cinsiyetinde çizmiştir. Pastacı mesleğini 1 kız çocuğu kadın cinsiyetinde; 1 erkek çocuğu ise erkek cinsiyetinde çizmiştir.

Çocukların Çizdikleri Meslek Resimleri

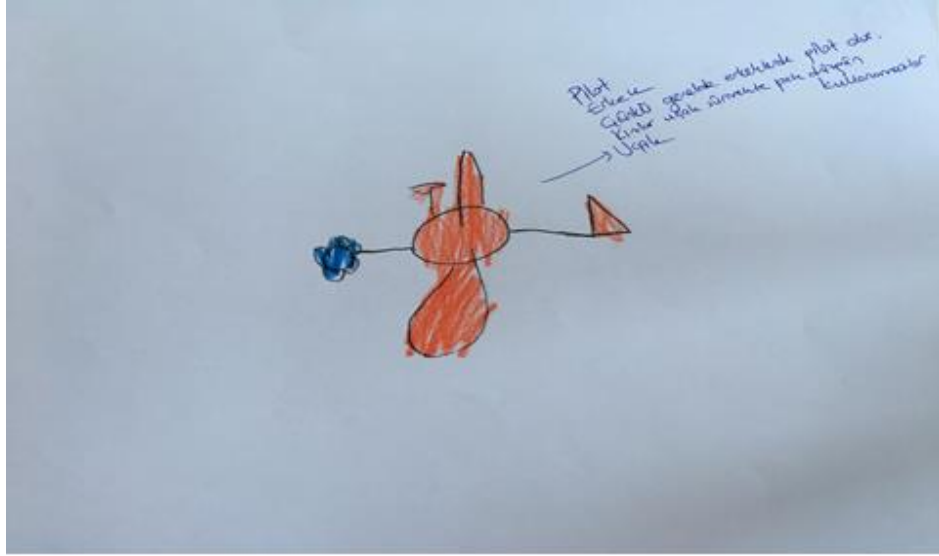
Resim 1. E8 kodlu çocuğa ait çizim (Doktor)

E8 kodlu çocuk, resminde hekim mesleğini erkek olarak çizmiştir. Çizdiği resim hakkında “Doktorun yeri. Hastane. Doktor. Erkek. Daha güçlü olduğu için erkek doktor çizdim.” şeklinde görüş bildirmiştir. Görüşme formunda kadınların sadece ev hanımı olabileceğini ve erkeklerin kadınlardan daha becerikli olduğunu belirten E8 kodlu çocuk, resimde erkek hekimin ellerini büyük çizmiştir. Daha güçlü olduğunu düşündüğünden hekimlik mesleğini erkeklerin yapabileceğine ilişkin algısı olduğu görülmektedir.

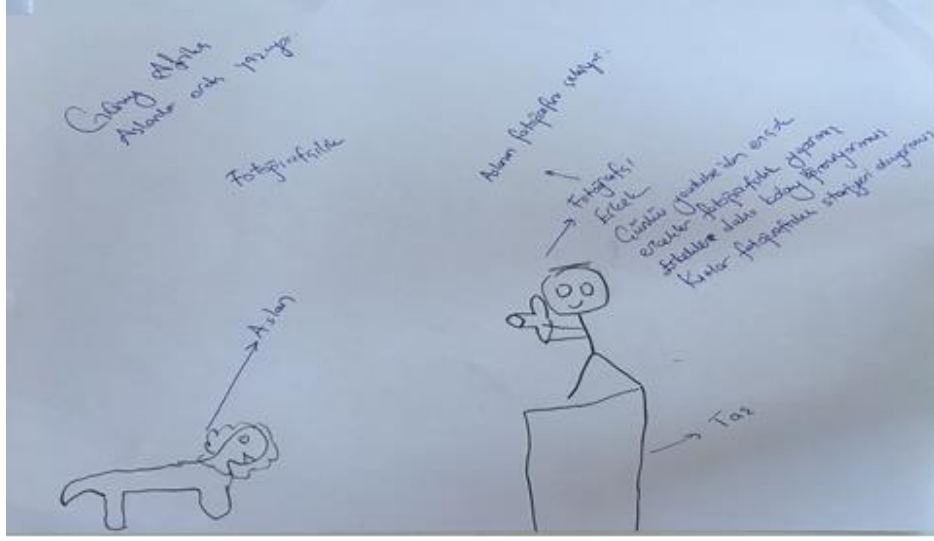
Resim 2. K14 kodlu çocuğa ait çizim (Doktor)

K14 kodlu çocuk, resminde doktor mesleğini kadın olarak çizmiştir. Çizdiği resim hakkında “Hastanenin içi. Doktor. Kız. Çünkü ben kızları daha çok seviyorum. Genellikle kız çiziyorum. Bekleyen hastalar. Çocuğun çıkmasını bekliyorlar annesi ve babası. Doktorun kapısı. Doktorun eşyaları. Hasta kız. Dil çıkaran güneş.” şeklinde görüş bildirmiştir. Doktor mesleğini kadın cinsiyetinde çizen K14 kodlu kız çocuğu kızları daha çok sevdiği için bu mesleği kadın cinsiyetinde çizdiğini belirterek hem doktorların kadın olabileceğini nitelendirmekte hem de kendi cinsiyetine karşı olumlu benlik algısı göstermektedir.

Resim 3. E18 kodlu çocuğa ait çizim (Pilot)

E18 kodlu çocuk, resminde pilot mesleğini erkek olarak çizmiştir. Çizdiği resim hakkında “Uçak. Pilot. Erkek. Çünkü genelde erkeklerde pilot olur. Kızlar uçak sürmekte pek düzgün kullanamazlar.” şeklinde görüş bildirmiştir. Görüşme formundaki açıklamalarında mesleklere yönelik cinsiyet algısında kalıp yargılarının olduğu E18 kodlu çocuğun, kadınların otomatik kullanım ve beceri gerektiren uçağı düzgün kullanamayacağını ve genelde de erkeklerin pilot olduğunu belirterek pilot mesleğine yönelik erkek cinsiyet algısının baskın olduğu görülmektedir.

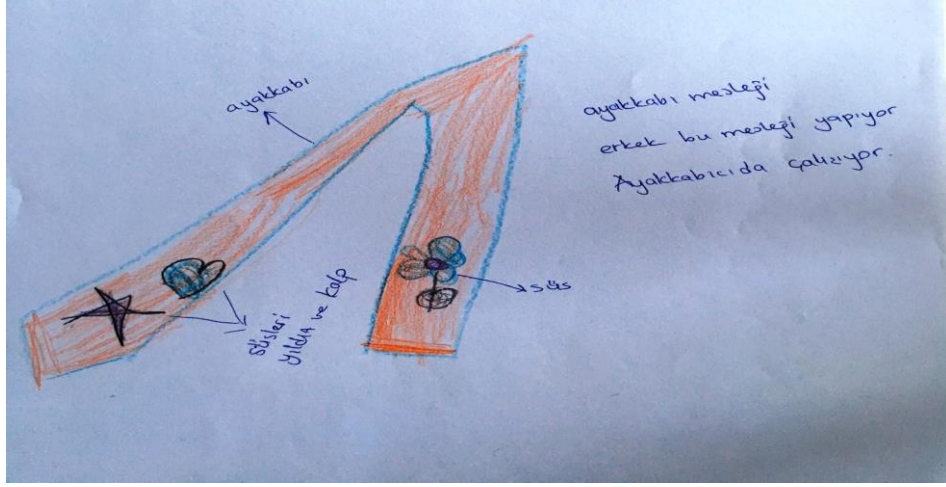
Resim 4. E22 kodlu çocuğa ait çizim (Fotoğrafçı)

E22 kodlu çocuk, resminde erkek fotoğrafçı çizmiştir. Çizdiği resim hakkında “Güney Afrika. Aslanlar orada yaşıyor. Aslan. Taş. Aslanın fotoğrafını çekiyor. Fotoğrafçı. Erkek. Çünkü Youtube’da en çok erkekler fotoğrafçılık yaparmış. Erkekler daha kolay öğreniyormuş. Kızlar fotoğrafçılık stajyeri oluyormuş.” şeklinde görüş bildirmiştir. Görüşme formundaki açıklamalarında kadın ve erkek mesleklerine yönelik kalıp yargılarının olduğu görülen E22 kodlu çocuğun sosyal medyada daha çok erkekleri fotoğrafçı olarak gördüğü için bu mesleği erkeklerin daha kolay yapabileceğine, kadınların ise stajyer olabileceğine ilişkin algısı bulunmaktadır.

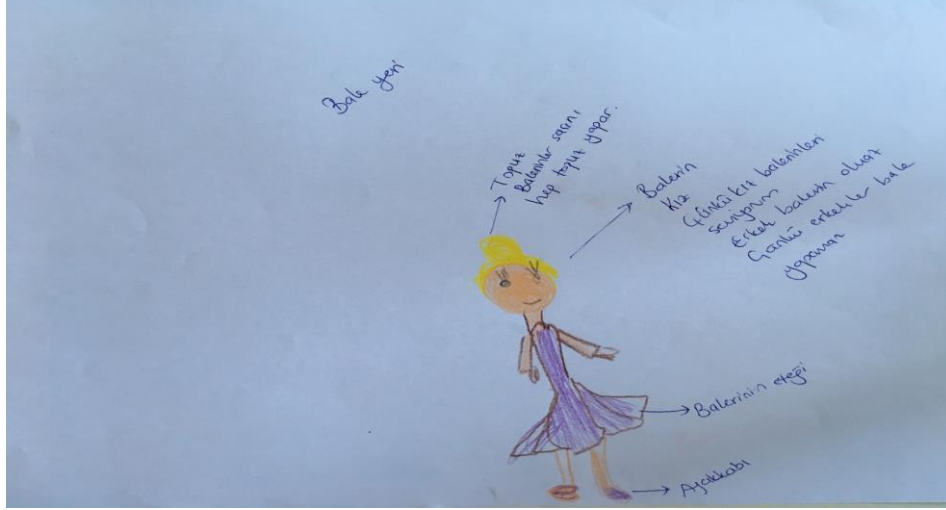
Resim 5. E29 kodlu çocuğa ait çizim (İtfaiyeci)

E29 kodlu çocuk, resminde itfaiyeci mesleğini erkek olarak çizmiştir. Çizdiği resim hakkında “İtfaiye kurtarma yeri. İtfaiyeci. Erkek. Çünkü yangınları iyi söndürüyor. Kızlar kedileri kurtarır. Kızlar da erkekler de itfaiyeci olabilir. Şu an itfaiyeci çayını içiyor. Zil çalarsa çayını bırakacak göreve geçecek. İtfaiyeci şapkası, itfaiyeci kıyafeti, şort, el.” şeklinde görüş bildirmiştir. Görüşme formunda mesleklere ilişkin cinsiyet ayrımında bulunmayan E29 kodlu çocuğun, itfaiyecilerin görevlerinden biri olan yangın söndürme işini erkeklerin, kurtarma çalışmaları yapma görevini ise kadınların yapabileceğini belirterek aynı meslek içinde cinsiyet ayrımına gittiğini görmekteyiz. Yangın söndürme işinin kurtarma işine oranla daha zorlu olduğu düşünüldüğünde zor olan görevi erkeklerin daha iyi yapabileceğine ilişkin algısının olduğu fark edilmektedir.

Resim 6. K1 kodlu çocuğa ait çizim (Ayakkabıcı)

K1 kodlu çocuk, resminde ayakkabıcı mesleğini erkek olarak resmetmiştir. Çizdiği resim hakkında 'Ayakkabı mesleği, erkek bu mesleği yapıyor, ayakkabıcı da çalışıyor' şeklinde görüş belirtmiştir. K1 kodlu çocuğun babasının ayakkabıcı olduğu dikkate alınırsa çizdiği meslek ve belirttiği cinsiyet arasında bir ilişki olduğu söylenebilir.

Resim 7. K30 kodlu çocuğa ait çizim (Bale dansçısı)

K30 kodlu çocuk resminde bale dansçısı mesleğini kadın olarak çizmiştir. 'Bale yeri, topuz, balerinler saçını hep topuz yapar. Balerin, kız çünkü kız balerinleri seviyorum. Erkek balerin olmaz çünkü erkekler bale yapamaz' şeklinde görüş bildirmiştir. Görüşme formunda da sadece kadınların yapabileceği mesleği bale dansçısı olarak belirten K30 kodlu çocuğun erkek bale dansçısı olamayacağı yönünde algısı olduğunu görmekteyiz.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışma, toplumsal değer ve yargıların oluşturduğu toplumsal cinsiyet kavramının kazanılmasında en uygun dönem olan erken çocukluk döneminde mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın bulguları, annenin mesleğini babanın yapabilme durumuna ilişkin sonuçlar, babanın mesleğini annenin yapabilme durumuna ilişkin sonuçlar, sadece kadınların yapabileceği düşünülen mesleklere ilişkin sonuçlar, sadece erkeklerin yapabileceği düşünülen mesleklere ilişkin sonuçlar, hem kadın hem de erkeklerin yapabileceği düşünülen mesleklere ilişkin sonuçlar ve çizilen mesleklerin cinsiyetlere göre dağılımına ilişkin sonuçlar olarak ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Annenin Mesleğini Babanın Yapabilme Durumuna İlişkin Sonuçlar

Annenin mesleğini babanın yapabilme durumuna ilişkin elde edilen bulgular incelendiğinde yapamaz şeklinde görüş bildiren çocukların sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Güder'in (2014) çalışmasında, çocukların kadın ve erkeğe ilişkin kalıp yargısal görüş belirtmelerinde annelerinin ev hanımı olması, annelerin çoğunun şiddete uğraması ve çocukların buna tanıklık etmesi, aile içi görev dağılımının geleneksel bir şekilde dağılması gibi faktörlerin etkili olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada çocukların annelerinin çoğunlukla ev hanımı olmasının ve babalarının ev hanımı olamayacağını düşünmelerinin bu durumda etkili olduğu ve çocukların daha çok kalıp yargısal görüşte olduğu düşünülmektedir.

Bununla birlikte araştırmanın bulgularına göre kız çocuklarının erkek çocuklara oranla, annelerinin mesleğini babalarının yapabilme durumuna ilişkin daha olumsuz algıları

olduğu görülmektedir. Bunun aksine Powel ve Stellman (1982), kız ve erkek çocuklarının cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargıları ile ilgili olarak yaptığı araştırmada erkeklerin kızlara kıyasla daha geleneksel rollere sahip oldukları ifade edilmiştir. Bu araştırmada kız çocuklarının bu konuda daha geleneksel yaklaştığı düşünülebilir.

Babanın Mesleğini Annenin Yapabilme Durumuna İlişkin Sonuçlar

Bulgular ışığında babanın mesleğini annenin yapabilme durumuna ilişkin olarak yapabilir şeklinde görüş belirten çocukların daha fazla olduğu görülmektedir. Kız çocuklarının erkek çocuklara oranla, babalarının mesleğini annelerinin yapabilme durumuna ilişkin daha olumlu algıları olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Fagot (1978) tarafından yaşları 3-4 ve 5 yaş arasında değişen 207 çocuk üzerinde yapılan araştırmada, erkek çocuklar kız çocuklara oranla daha kalıp yargısal sonuç göstermiştir. Cinsiyete uygun olmayan davranışta bulunmak veya bir iş yapmak, erkek çocuklar için cinsel kimliğinden sapma olarak görülmektedir. Bu durumda kız çocuklarının bu konuda daha esnek oldukları ve erkeklerin daha kalıp yargısal oldukları sonucuna ulaşılabilir.

Sadece Kadınların Yapabileceği Düşünülen Mesleklere İlişkin Sonuçlar

Sadece kadınların yapabileceği düşünülen meslek olarak kız çocukları tarafından daha çok terzi mesleğinin, erkek çocukları tarafından da daha çok ev hanımlığı mesleğinin belirtildiği görülmektedir. Benzer şekilde Tekin Karagöz ve Mamur'un (2015) risk altındaki 10-14 yaş arası kız çocukların gelecek ve meslek algılarının çizdikleri resimlere yansıma biçimlerini ortaya çıkarma üzere yaptıkları araştırmaya göre kız çocukların, çalışan insana yönelik algılarının sınırlı olduğu, gelecek ile ilgili kurdukları hayallerin bir kısmının gerçeklikten uzak, bir kısmının ise iyi bir eğitim alarak meslek sahibi olmaya yönelik olduğu görülmüştür. Kadınların en çok çalıştıkları meslek alanlarına yönelik algılarının ev hanımlığı gibi kavramları kapsadığı belirtilmiştir. Ev hanımlığının kadınlarla özdeşleştirilmesi çocuk kitaplarında da kendisini göstermektedir. Dilek'in (2014) 4-6 yaş çocuk öykülerindeki kadın kahramanların mesleksel analizinin yapıldığı çalışmasında incelenen kitaplarda da 9 kadın kahramanın

mesleksel özelliği olarak ev hanımlığı görülmektedir. İncelenen kitaplarda anneler genellikle çocukları uyutan, okula gitmesi için uyandıran, yemek hazırlayan, çamaşırları yıkayan ve evdeki temizliği yapan kişi olarak betimlenmektedir. Bu durumda erkek çocuklarının, ev hanımlığı mesleğini sadece kadınların yapabileceği meslek olarak belirtmesinin kadınlara yüklenen anne imajından kaynaklandığı söylenebilir. Bunun ataerkil toplum yapısının etkileri hakkında bilgi vermekte olduğu da düşünülebilir. Çocukların sadece kadınların yapabileceği düşünülen mesleklere ilişkin açıkladıkları nedenlere ait bulgulara baktığımızda, kadınların fiziksel özelliklerinin bu meslekler için daha uygun olduğunu, çevrelerinde bu meslekleri daha çok kadınların yaptığını ayrıca kadınların zor işleri yapamayacağını düşündükleri görülmektedir. Benzer şekilde Özdemir'in (2006) okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargılarının incelendiği çalışmasında da çocuklar, güçlü olma ve sert olma özelliklerinin erkek özellikleri olduğunu belirtmişlerdir.

Sadece Erkeklerin Yapabileceği Düşünülen Mesleklere İlişkin Sonuçlar

Sadece erkeklerin yapabileceği düşünülen meslek olarak kız çocukları tarafından daha çok şoförlük mesleği belirtilirken erkek çocukları tarafından daha çok pilotluk mesleğinin belirtildiği görülmektedir. Benzer şekilde Soyer (2009), okul öncesi çocuk eğitimine yönelik hazırlanan kitaplarda yaratılan stereotipleri (kalıpyargı) ön plana çıkarmak amacıyla yaptığı çalışmasında mesleklerin cinsiyete bağlı olarak şekillendiğini belirtmektedir. İncelediği kitaplarda kadınlar için genellikle ailesel rollerinin devamı yönündeki öğretmenlik, sekreterlik, aşçılık, terzilik gibi meslekler uygun görülürken, erkekler için avukat, doktor, mimar, pilot, berber, şoför, boyacı gibi meslekler uygun görülmektedir. Şıvgın'ın (2015) çocukların toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını önlemeye ya da kırmaya yönelik olarak hazırlanmış olan cinsiyet rolleri eğitim etkinliklerinin, anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocukların toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına etkisinin incelenmesi amacıyla yaptığı araştırmada deney grubundaki çocukların tamamı veya tamamına çok yakınının bütün meslekleri hem kadınların hem de erkeklerin yapabileceğine ilişkin görüş bildirdikleri saptanmıştır. Kontrol grubundaki çocukların %100'ü sekreterlik ve hosteslik meslekleri, %97,5'i ana sınıfı öğretmenliği,

%95'i hemşireliği kadın görevi olarak belirtmişlerdir. Çocukların %100'ü tarafından askerlik, şoförlük ve garsonluk meslekleri, %97,5'i tarafından pilotluk ve itfaiyecilik, %95'i tarafından polislik meslekleri, erkek meslekleri olarak ifade edilmiştir. Sonuç olarak, kontrol grubundaki çocukların eğitim öncesine benzer görüş bildirdikleri, genel olarak meslekleri kadınlara veya erkeklere göre sınıflandırdıkları belirtilmiştir. Vatandaş'ın (2007) çalışmasında da kadın ve erkek katılımcılarının, genel olarak sekreterlik, hemşirelik, kasiyerlik, satıcılık gibi meslekleri kadınlara özgü, polislik, askerlik, yöneticilik, şoförlük, mülki amirlik gibi meslekleri erkeklere özgü meslekler olarak gördükleri belirtilmiştir. Ayrıca kadın ve erkek katılımcılar avukatlık, doktorluk, diş hekimliği, hakimlik/savcılık, makine ve inşaat mühendisliği, öğretmenlik, akademisyenlik gibi meslekleri ise hem kadın hem de erkeklerin yapabileceklerini söylediklerini açıklamıştır. Bu araştırmalardan yola çıkarak meslekler ile ilgili toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının okul öncesi dönemde olan çocuklarda da olduğu düşünülmektedir. Çocukların bu konudaki kalıp yargıları ebeveynlerinin yapmış olduğu işler ile ilgili olabileceği gibi, toplum içindeki deneyimleri, gözlemleri ya da televizyon, kitap gibi kitle iletişim araçlarından edindikleri bilgiler ile ilişkili olabilir.

Öte yandan çocukların sadece erkeklerin yapabileceği düşünülen mesleklere ilişkin açıkladıkları nedenlere ait bulgulara baktığımızda fiziksel açıdan güç gerektiren mesleklerin çocuklar tarafından zor olarak algılanmakta olduğu ve erkeklere uygun bulunduğu görülmektedir. Benzer şekilde Güder'in (2014) araştırmasında çocuklar kadınları çok işi olan, dikkatsiz, korkak, güçsüz, zayıf, yetersiz, ağlayan, erkeğe yardım eden, korunması gereken olarak tanımlarken, erkekleri ise dikkatli, güçlü, cesur, ağlamayan, çözüm üreten olarak tanımlamışlardır. Yorgancı (2008) yaptığı çalışmada ilköğretim 1-5. sınıflarda okutulan ders kitaplarını incelediğinde, ders kitaplarında, erkek resimlerinin kız resimlerine oranla daha fazla yer kapladığı belirlenmiştir. Kız çocukları daha çok evde gösterilirken, erkek çocukları kamusal alanda ve okulda resmedilmiştir. Erkek çocuklar daha çok tek başına ve yalnız gösterilirken, kız çocukları okulda ve kamusal alanda genellikle bir yetişkinle veya diğer çocuklarla birlikte gösterilmişlerdir. Resimlerde kız çocuklarına "anne" olmak dayatılırken, erkek

çocuklarına “baba” rolü ile dışarıda çalışma, ekonomik özgürlük gibi konular dayatılmıştır. Mutfak, temizlik, çocuk bakım işleri kadınlara yönelik işler olarak gösterilmiştir. Kadınlar için ev hanımlığı, öğretmenlik, doktorluk gibi meslekler daha uygun görülürken, erkekler için daha çok mekanik ve güç gerektiren işler uygun görülmüştür.

Hem Kadın Hem de Erkeklerin Yapabileceği Düşünülen Mesleklere İlişkin Sonuçlar

Hem kadınların hem de erkeklerin yapabileceği düşünülen meslek olarak kız çocukları tarafından daha çok hekimlik mesleği belirtilirken erkek çocukları tarafından daha çok aşçılık mesleğinin belirtildiği görülmektedir. Artan ve Bayhan (2007)’e göre toplumsal çevre, küçük çocukların toplumsallaşma unsurlarını, cinsiyet tercihlerini ve inançlarını etkilemede rol oynamaktadır. Dilek’e (2014) göre toplumda cinsiyet önyargısı ve mesleklere yönelik olarak var olan geleneksel roller erken çocukluk döneminden itibaren aileden, akran gruplarından, okullardan ve kitle iletişim araçlarından öğrenilmektedir. Bu durumda çocuklar ebeveynlerinden, yaşadıkları ortamdaki edindikleri gözlemler sonucu bazı kalıp yargılar geliştirebilir. Yaşadıkları çevrede bazı meslek gruplarında hem kadın hem de erkek çalışan gördükleri için çocukların hekimlik ve aşçılık mesleklerini cinsiyetsiz olarak tanımladıkları düşünülebilir.

Çocukların Çizdikleri Mesleklere İlişkin Sonuçlar

Bulgular incelendiğinde kız çocuklarının çizdikleri meslekler daha çok kadın cinsiyetinde resmedilmiş, erkek çocuklarının çizdikleri meslekler de daha çok erkek cinsiyetinde resmedilmiş ve çocukların resimlerinde daha çok kendi cinsiyetlerini resmettikleri görülmüştür. Benzer şekilde Arteche, Bandeira ve Hutz (2010) tarafından 6-12 yaş arası çocuklarla yapılan araştırmada bir insan resmi çizmeleri istendiğinde araştırmaya katılan çocukların %70’inin kendisiyle aynı cinsiyette bir insan resmi çizdiği belirtilmiştir. Bunun cinsiyete ilişkin farklılığın çocukların “kendi” resim çizimlerinde gözlenmesinin nedeni olarak düşünüldüğünü belirtmişlerdir. Yavuzer’e (2016) göre çizgi ve resim gelişimi açısından da şema öncesi dönemde olan çocuk bu

dönem özelliği olarak figür üzerinde cinsiyeti tam oturtamasa da kendi cinsini daha çok resmetmektedir. Bu araştırmada da çocukların şema öncesi dönemde olduğu göz önüne alınırsa bu durumun olağan olduğu düşünülebilir.

Bulgular incelendiğinde en çok hekim mesleğinin çizildiği görülmektedir. Ayrıca bulgularda kız çocukları tarafından çizilen meslekler içerisinde kadınlara en uygun bulunan mesleğin hekim, erkek çocukları tarafından çizilen mesleklerde erkeklere en uygun bulunan mesleklerin de itfaiyecilik ve pilotluk olduğu görülmektedir. Tekin Karagöz (2014), risk altındaki 10-14 yaş arası kız çocuklarının gelecek ve meslek algılarının çizdikleri resimlere yansıma biçimlerini ortaya çıkarmayı amaçladığı araştırmasında çocuklar “çalışan insan resmi çiz” denildiğinde daha çok çöp toplayıcı, seyyar satıcı, mevsimlik işçi gibi sokakta çalışan insanları resmederken bazı çocuklar da çalışan insan imgesi olarak öğretmen, polis ve doktor mesleklerini resmetmiştir. Risk altındaki kız çocuklarının kadınların meslek alanlarına dair algıları ev hanımı, temizlikçi, öğretmen, kasiyer, tezgâhtar, seyyar satıcı, elbise satıcısı, terzi, şişe toplayıcısı, kapıcı, doktor, hemşire, sekreter, bankacı olarak belirtilmiştir. Bu durum çocukların mesleğe dönük algılarının oldukça sınırlı olduğunu göstermekle birlikte çocukların genellikle kendi sosyal çevrelerindeki iş/çalışma kavramına yaklaşmasından ya da eğitim, sağlık, güvenlik gibi nedenlerle zorunlu olarak ilişkili oldukları çalışma yaşantılarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Benzer şekilde Şıvgın'ın (2015) yaptığı araştırmada çocuklar tarafından, polis, asker, pilot, aşçı, şoför, itfaiyeci, garson, satıcı, marangozluk gibi meslekler ağırlıklı olarak erkek meslekleri olarak ifade edilmiştir. Baran (1995) da yaptığı araştırmada, ailelerinin yanında yaşayan kız çocuklarının en fazla doktorluğu daha sonra öğretmenliği tercih ettiklerini, özellikle 7 yaş civarındaki erkeklerin daha çok doktor olmayı istediklerini, daha sonra askerlik ve polislik mesleğini tercih ettiklerini belirtmiştir. Güder'in (2014) yaptığı araştırmada, çocukların kadınlara en uygun gördükleri mesleğin aşçı, erkeklere en uygun gördükleri mesleğin ise itfaiyeci olduğu belirtilmiştir. Bu durumda çocukların sağlık gibi zorunlu bir nedenden dolayı iletişim halinde oldukları hekimleri hem kadın hem de erkek cinsiyetinde gördüklerinden bu mesleği cinsiyetsiz olarak tanımladıkları düşünülebilir.

Bu araştırmadaki bulgulara genel olarak bakıldığında çocukların, erkeklerin daha fazla dışarıda bulduklarına, kadınların daha çok ev içinde temizlik yapma, yemek ve ütü yapma gibi ev sorumluluklarını üstlenmelerine ilişkin görüşleri olduğu görülmektedir. Ayrıca zor olarak nitelendirilen işlerle uğraşma durumunun daha çok erkeklere atfedildiği, kızların bu konuda becerikli olmadıkları görüşleri çocukların toplumsal cinsiyet rollerinde geleneksel bir bakışa sahip olduklarını göstermektedir. Güder (2014), toplumsal cinsiyet algısının oluşumunda pekçok faktörün etkili olduğunu belirtmektedir ve yaptığı araştırmasında çocukların toplumsal cinsiyet algılarının oluşmasında aile faktörünün oldukça önemli olduğu görülmektedir. Bu bağlamda model olarak öğrenmenin yoğun olduğu okul öncesi dönemde ailelerle birlikte öğretmenlerin de çocukların cinsiyet eşitliğine duyarlı bireyler olarak yetişmelerinde uygun rol model olmalarının önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Trepanier-Street ve Romatowski (1999) yaptıkları çalışmada çocukların mesleki rollere ilişkin düşünce ve tutumları ele alınmış ve seçilmiş öykü kitaplarıyla bağlantılı yapılan etkinliklerin çocukların mesleki rollere yönelik tutum ve düşüncelerinde bir etki yaratıp yaratmayacağı incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda çocukların genel olarak halen kalıp yargısal olan mesleki rollere ilişkin tutumlarının oldukça esnek olduğu gözlenmiştir. Dikkatlice seçilmiş kitaplarla yapılan etkinliklerin çocukların cinsiyet tutumlarına olumlu yönde katkı sağladığı belirlenmiştir. Bu durumda aile, öğretmen faktörüne ek olarak ders kitapları, hikâye kitapları, televizyon programları, reklamlar, hatta çocuklar için üretilen giysilerin bile cinsiyet algısını oluşturmada belirleyici rol üstlenebildiği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın sonuçlarından yararlanarak şu öneriler geliştirilmiştir:

Bu çalışmada sadece çocuklarla görüşmeler yapılmıştır. Çocukların aileleri ile görüşmeler yapıp onların da algılarına yönelik daha ayrıntılı bilgiler edinilebilir; ayrıca aile içi gözlem yapılarak çalışma desteklenebilir.

Çocuklar çevrelerinde deneyimledikleri, gözlemledikleri olguları içselleştirmede daha başarılı olduklarından çocuklara yönelik hazırlanmış kitaplar, şarkılar ve televizyon programlarında çocukların toplumsal cinsiyet algılarını olumlu yönde etkileyecek içeriklere yer verilmelidir. Bununla birlikte anne babalara önemli rol düşmektedir.

Ebeveynlere, çocuklarına olumlu toplumsal cinsiyet algısı geliştirmelerini sağlayacak ortamlar hazırlamaları ve uygun model olma ile birlikte cinsiyetçi ayrıma gitmeyen davranışlar göstermeleri önerilebilir.

Toplumsal değer ve yargıların oluşturduğu toplumsal cinsiyet kavramının kazanılmasında en uygun dönem olan okul öncesi dönemde önlem alınmaya başlanması önerilebilir. Okul öncesi eğitimde meslekler hakkında çocukların kalıp yargılarını düzenleme adına eğitici ve bilgilendirici etkinlikler uygulanabilir. Çocuklar için rol model olan öğretmenlere bu konuda gerekli hizmet içi eğitimler verilerek duyarlı olmaları sağlanabilir. Okullarda çocukların toplumsal cinsiyet algısında olumlu yönde değişimler oluşturabilmek adına bu çalışmanın sonuçlarından yararlanılarak projelere yer verilebilir.

Ders kitapları, hikâye kitapları, televizyon programları, reklamlar, hatta çocuklar için üretilen giysilerin bile cinsiyet algısını oluşturmada belirleyici rol üstlenebildiği düşünülmektedir. Bu durumda toplumsal anlamda bilinçlenme sağlanarak toplumsal cinsiyet algısında cinsiyet eşitliğine yönelik duyarlılık sağlanabilir. Bu da kitle iletişim araçlarının kullanılması ve cinsiyet eşitliğini vurgulayacak çalışmaların yapılması ile mümkün olabilir. Kamu spotu, reklamlar, televizyon programları, gazete ve dergilerde bu konuyla ilgili yazılar, aile eğitim programları gibi çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akgün, E. ve Ergül, A. (2015). 55-74 aylık çocukların resimlerinde aile algısının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(2), 209-228.
- Artan, İ. ve Bayhan, P. S. (2007). *Çocuk gelişim eğitimi*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Arteche, A., Bandeira, D. & Hutz, C.S., (2010). Draw-a-Person test: The sex of the first-drawn figure revisited. *The Arts in Psychotherapy*, 37(1), 65-69.
- Aydilek Çiftçi, M. (2011). *Öğretmenlerin ve farklı sosyoekonomik düzeye sahip anne-babaların cinsiyet rolleri algısının 60-72 ay arası çocukların oyuncak tercihleri ve akran etkileşimleri ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Baran, G. (1995). *Ankara'da bulunan çocuk yuvalarında kalan 7-11 yaş grubu çocuklarda cinsiyet rolleri ve cinsiyet özellikleri kalıpyargularının gelişimi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Brooker, L. & Ha, S. J. (2005). The cooking teacher: investigating gender stereotypes in Korean kindergarten. *Early Years*, 25(1), 17-30.
- Buldu, M. (2006). Young children's perceptions of scientists: a preliminary study. *Educational Research*, (48), 121-132.
- Burkitt, E., Barrett, M. ve Davis, A. (2009). Effects of different emotion terms on the size and colour of children's drawings. *International Journal of Art Therapy*, 14(2), 74-84.
- Chick, K. A., Heilman-Houser, R.A. & Hunter, M.W. (2002). The impact of child care on gender role development and gender stereotypes. *Early Childhood Education Journal*, 29(3), 19-154.
- Connell, R.W. (1998). *Toplumsal cinsiyet ve iktidar: Toplum, kişi ve cinsel politika*. (Çev. Ed. C. Soydemir). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Cunningham, M. (2001). The influence of parental attitudes and behaviors on children's attitudes towards gender and household labor in early adulthood. *Journal of Marriage and Family*, (63), 111-122.

- Çelik, Ö (2008). *Ataerkil sistem bağlamında toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin benimsenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Dağlıoğlu, E. (2011). A comparative study of teacher figures in 5 to 7 year old children's drawings. *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 144-157.
- Dağlıoğlu, H. E. (2014). 5-7 yaş grubu çocukların insan figürü çizimlerinin gelişimsel açıdan değerlendirilmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 6 (2), 510-523.
- Davidov, R. (2014). *Çocuğunuzu resimlerinden keşfedin*. (E. Çakmak, Çev.) İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık.
- Dilek, A. (2014). 4-6 yaş çocuk öykülerindeki kadın kahramanların mesleksel analizi. *Journal Of Qafqaz University*, 2(1), 94-102.
- Driscoll, A. ve Nagel, N. G. (2008). *Early childhood education, birth-8*. Boston: Pearson Education Inc.
- Edmonds, S. (2002). Every story tells a picture: *The co- construction of meaning with words and pictures in the drawings of young children*. (Doctoral thesis), Columbia University, Teachers College.
- Farokhi, M. ve Hashemi, M. (2011). The analysis of children's drawings: social, emotional, physical, and psychological aspects. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, (30), 2219-2224.
- Fagot, B. I. (1978). The influence of sex of child on parental reactions to toddler children. *Child development*, 459-465.
- Feather, N.T. (1998), Attitudes toward high achievers, self-esteem and value priorities for Australian, American and Canadian students, *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 29(6), 749-759.
- Giacomino, D.E. ve Akers, M.D. (1998). An examination of the differences between personal values and value types of female and male accounting, and nonaccounting majors, *Issues In Accounting Education*, 13(3), 565.
- Güder, S. Y. (2014). *Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Güney, O. (2012). *5-6 yaş çocuklarında algılanan cinsiyet kalıpyargularına ilişkin ebeveyn beklentileri ile oyuncak tercihleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güven, G. (2015). 4-5 yaş grubu çocukların insan resim çizimlerinin yaş, cinsiyet ve sosyo-ekonomik durum değişkenlerine göre incelenmesi. *NWSA-Education Sciences*, 10 (3), 204-211.
- Gibson, C.B. (1995). An investigation of gender differences in leadership across four countries, *Journal of International Business Studies*, 26(2), 255-279.
- Hofstede, G. (1984). *Culture's consequences: international differences in work-related values*, Sage Publications, Abridged Edition.
- Köseler, F.(2009). *Okul öncesi öykü ve masal kitaplarında toplumsal cinsiyet olgusu* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Lamsa, A., Sakkinen, A. Ve Turjanmaa, P. (2000). Values and their change during the business education- a gender perspective, *International Journal of Value-Based Management*, 13, 203-213.
- Malchiodi, C.A., (2005). *Çocukların resimlerini anlamak* (T. Yurtbay, Çev.) İstanbul: Epsilon.
- Meece, J.L. ve Daniels, D.H. (2008). *Child & adolescent development for educators*. China: McGraw- Hill.
- Murphy, E.F., Snow, W.A., Carson, P. ve Zigarmi, D. (1997). Values, sex differences, and psychological androgyny, *International Journal of Value-Based Management*, 10, 69-99.
- Myry, L. ve Helkama, K. (2001). Universty students' value priorities and emotional empath, *Educational Psychology*, 21(1), 25-40.
- Okyay, L. (2008). *6 yaş grubu çocukların aile resimlerinin sosyo-kültürel değişkenler ve davranış problemleri açısından karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Özdemir, E. (2006). *Okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyarguların incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özkan, B. (2009). *Okul öncesi dönem 5-6 yaş çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargularının bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış

- Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Parlaktuna, İ. (2010). Türkiye'de cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılığın analizi/analysis of gender-based occupational discrimination in Turkey. *Ege Akademik Bakis*, 10(4), 1217-1230.
- Powell, B. ve Steelman, L. C. (1982). Testing an undertested comparison: Maternal effects on sons' and daughters' attitudes toward women in the labor force. *Journal of Marriage and the Family*, 44(2), 349-355.
- Raag, T. ve Rackliff, C. L. (1998). Preschoolers' awareness of social expectations of gender: relationships to toy choices. *Sex Roles: A Journal of Research*, 38(9-10), 685-701.
- Soyer, A. Ç. (2009). Okul öncesi dönem çocuk hikâye kitapları: Stereotipler ve kimlikler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (1), 13-27.
- Şıvgın, N. (2015). *Cinsiyet rolleri eğitim etkinliklerinin anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocukların toplumsal cinsiyet kalıpyargularına etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şirvanlı Özen, D. (1992). *Annenin çalışma durumu ve ebeveynin benimsediği cinsiyet rolü değişkenlerinin çocuğun cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargularının gelişimi üzerindeki rolleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tekin Karagöz, C. (2014). *Risk altındaki kız çocukların gelecek ve meslek algılarının çizdikleri resimlere yansıma biçimleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Tekin Karagöz, C. ve Mamur, N. (2015). Risk altındaki kız çocukların gelecek ve meslek algılarının çizdikleri resimlere yansıma biçimleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi* 3(1), 26-53.
- Trepanier-Street, M.L. ve Romatowski, J. A. (1999). The influence of children's literature on gender role perceptions: a reexamination. *Early Childhood Education Journal*, 26(3), 155- 159.

- Ünlü, A. (2012). *Bazı değişkenlere göre okulöncesi çocuklarının cinsiyet rolü davranışlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 35, 29-5.
- Wilson, C.M. (1996). *Exploring preschoolers' conceptions of gender* (Unpublished Master Thesis). San Jose State University.
- Yavuzer, H. (2016). *Resimleriyle çocuk, resimleriyle çocuğu tanıma*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yorgancı, F. (2008). *İlköğretim ders kitaplarında toplumsal cinsiyet rollerinin inşası* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

SUMMARY

While the concept of gender does not differ among societies, the concept of social gender may vary according to family, environment, and culture. In terms of social gender perception, professions are shaped by different gender meanings. This study was carried out in order to the social gender perceptions related to professions in early childhood, which is the most appropriate period for acquiring the concept of social gender created by social values and judgements. In this study, semi-structured child-interview forms prepared by researchers and professions pictures drawn by children were used to examine social gender perceptions of children's occupations in early childhood. The painting, a simple narrative tool, has an important place in conveying the child's self-reflection and feelings and thoughts about the events. In order to determine what the children think about their parents can do each other's job, "What is your mother's job? What is your father's job? Do you think your mother can do your father's job? Why? Do you think your father can do your mother's job? Why?" were asked to the children. Regarding the professions that are thought by the children as special to women, men, both women and men "Are there only the professions that women can do? Why? Are there only jobs that men can do? Why? Are there any occupations that both men and women can do?" were asked to the children. Qualitative research method was used in this study. The study was carried out in Buca district, in İzmir and with 30 children in kindergartens aged between 48 months and over during the educational year from 2016 to 2017. The data obtained were analyzed according to the rules of content analysis, and the social gender perceptions related to professions in early childhood. In order to be able to analyze children's pictures, the children are asked to describe the picture they have drawn. The pictures were evaluated by the researchers. According to the obtained data, 13 children reported that their father can do their mother's job. 16 children reported that their father cannot do their mother's occupation. 1 child said, "Maybe he can do it." 16 children reported that their mother can do their father's job. 13 children reported that their mother cannot do their father's job. 1 child said "Maybe she can do it". For the question "What are the professions that only women can do?", girls mostly said tailor and, boys mostly said housewife. For the question "What are the professions that only men can do?", girls mostly said driver and, boys mostly said pilot. For the question "What are the professions that both women and men can do?", girls mostly said doctor and boys mostly said chef. As a result of the study, the children think that women can do men's job but men cannot do women's job. According to both boys and girls, the profession that only women mostly can do is tailor, that only men mostly can do is driver, that both men and women mostly can do is doctor. When the findings are examined, the result shows that children mostly pictured the profession of doctor. The professions that girls have drawn are mostly depicted in

female gender, the professions that boys have drawn are mostly depicted in male gender, and in these findings the result is that children depict mostly their own gender in their paintings. In addition, within the professions drawn by the girls from the findings, the professions most suitable for the women is the doctor, the professions which are most suitable for the men drawn by the boys are the firefighter and the pilot.

